

ΦΕΜΙΝΙΣΤΙΚΕΣ ΘΕΩΡΙΕΣ

ΚΥΡΙΕΣ ΦΕΜΙΝΙΣΤΙΚΕΣ ΘΕΩΡΗΣΕΙΣ

Φεμινισμός: Κίνημα με διαφορετικές αποκλίνουσες θεωρητικές τάσεις και εξελισσόμενες απόψεις

ΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΦΕΜΙΝΙΣΜΟΣ

ΜΑΡΞΙΣΜΟΣ – ΦΕΜΙΝΙΣΜΟΣ

ΡΙΖΟΣΠΑΣΤΙΚΟΣ ΦΕΜΙΝΙΣΜΟΣ

Όλα τα ρεύματα ταυτίζονται ως προς δυο θέσεις:

- Οι γυναίκες πρέπει να αποκτήσουν συνείδηση του φύλου τους καθώς και ότι λόγω του φύλου τους αποτέλεσαν αντικείμενο εκμετάλλευσης*
- Οι γυναίκες πρέπει να θέσουν τέλος στην εκμετάλλευση*

ΦΕΜΙΝΙΣΤΙΚΕΣ ΘΕΩΡΙΕΣ

- ◆ ΚΥΡΙΕΣ ΘΕΣΕΙΣ
 - ◆ ΔΡΑΣΗ ΤΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ
 - ◆ ΘΕΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ
 - ◆ ΚΡΙΤΙΚΗ
-

ΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΦΕΜΙΝΙΣΜΟΣ

Η ιδέα της πατριαρχίας έχει δημιουργηθεί
εντέχνως από τους άνδρες

Στρατηγική : Οι γυναίκες να εντοπίσουν και
να καταπολεμήσουν τη θεσμοθετημένη
ανισότητα

Στόχος: η δημόσια σφαίρα – νομικοί και
πολιτικοί θεσμοί - αλλαγή

ΙΔΕΟΛΟΓΙΑ

Προέκταση της Φιλελεύθερης Ιδεολογίας
στον φιλελεύθερο φεμινισμό

ΟΙ ΘΕΣΕΙΣ ΤΩΝ ΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΩΝ ΦΕΜΙΝΙΣΤΡΙΩΝ

- ◆ Οι άνδρες και οι γυναίκες είναι ίσοι από τη φύση τους
- ◆ Οι θεσμοί έχουν κατασκευασθεί από άνδρες
- ◆ Οι θεσμοί πρέπει να αλλάξουν – προσαρμογή στην κατεύθυνση της ισοτιμίας.

Οι θέσεις των πρώτων φιλελεύθερων φεμινιστριών

- Ίση δυνατότητα πρόσβασης στην εκπαίδευση για άνδρες και γυναίκες – πολιτικά δικαιώματα-νομική κατοχύρωση

Οι θέσεις των σύγχρονων φιλελεύθερων φεμινιστριών

- Η πραγματική ισότητα είναι εφικτή μόνο με την κατάργηση των ΣΤΕΡΕΟΤΥΠΩΝ για τους ρόλους των δυο φύλων
- Η κοινωνία πρέπει να αλλάξει. Μέσω της λογικής και της πολιτικής και κοινωνικής πίεσης να επέλθει ισορροπία στους ρόλους των ανδρών και των γυναικών

ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

1. Στόχος της εκπαίδευσης – προσωπική ολοκλήρωση όλων των παιδιών
2. Ίσο σημαίνει ίδιο και όχι αντίστοιχο
(Α.Π., εξετάσεις, εκπαιδευτικό προσωπικό, εξοπλισμός, συνεκπαίδευση)
3. Ανισότητα (κατάσταση) – Διάκριση (πρακτική)

Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΤΩΝ ΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΩΝ ΦΕΜΙΝΙΣΤΡΙΩΝ

- ◆ Πίεση για άρση των εκπαιδευτικών ανισοτήτων
- ◆ Ενθάρρυνση των νέων γυναικών ως προς τη λήψη αποφάσεων και την κατεύθυνση σε θέσεις εργασίας με **ΜΗ** παραδοσιακό χαρακτήρα ως προς το φύλο τους

Σλόγκαν: «Οι γυναίκες μπορούν να κάνουν τα πάντα»

ΚΡΙΤΙΚΗ

Δεν αρκεί να ασκεί κανείς κριτική για το άνισο εκπαιδευτικό σύστημα

Τρόποι παραγωγής των ανισοτήτων;

Τρόποι αναπαραγωγής των ανισοτήτων;

Ποιες ιστορικές-κοινωνικές δομές ευνόησαν την ανάπτυξη των έμφυλων στερεοτύπων;

ΜΑΡΞΙΣΜΟΣ – ΦΕΜΙΝΙΣΜΟΣ

- Ο Μαρξισμός - Φεμινισμός βασίζεται στη μαρξιστική ανάλυση για την αναπαραγωγή της κοινωνικής δομής στα καπιταλιστικά συστήματα
- Στη συγκεκριμένη φεμινιστική θεωρία η κοινωνική τάξη αποτελεί βασικό σημείο αναφοράς

ΚΥΡΙΕΣ ΘΕΣΕΙΣ

- ◆ Ο Μαρξ και ο Ένγκελς υποστήριζαν ότι η ανισότητα των φύλων είναι αποτέλεσμα οικονομικής ανισότητας
- ◆ Οι γυναίκες και οι άνδρες αποτελούν αντικείμενα εκμετάλλευσης
- ◆ Εχθρός δεν είναι οι άνδρες αλλά ο καπιταλισμός
- ◆ Συσχετίζουν την αγορά εργασίας **ΜΕ** τον καταμερισμό της εργασίας κατά φύλα:
- ◆ **Ο καταμερισμός της εργασίας λειτουργεί ΘΕΤΙΚΑ για το κεφάλαιο:**
- ◆ α) Λόγω της κάλυψης των αναγκών της παραγωγής (γυναικεία εργασία – εφεδρική δύναμη)
- ◆ β) Λόγω της οικιακής εργασίας (δωρεάν εργασία)

- ◆ Η ύπαρξη του πλούτου είναι η αιτία της καταπίεσης
- ◆ Η συσσώρευση του πλούτου – ιδιωτικής περιουσίας, η οποία γέννησε και την ταξική ιεραρχία οδήγησε στη μεταχείριση των γυναικών (ανδρών) ως περιουσία
- ◆ Στο μοντέλο του οικονομικού πλούτου και του ταξικού διαχωρισμού σε κάποια ιστορική στιγμή κυριάρχησαν οι άνδρες (η ταξική κυριαρχία προηγείται της διαφυλικής)
- ◆ Η ανατροπή του καπιταλισμού θα επιφέρει την απελευθέρωση των δυο φύλων

ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

- ◆ Αναπαραγωγή κοινωνικής δομής – κοινωνικών τάξεων – σχολείο
- ◆ Deem (1980): Ποιες εκπαιδευτικές διαδικασίες οδηγούν στη διάκριση των φύλων προς όφελος της καπιταλιστικής αγοράς εργασίας;
- ◆ *(κρυφό Α.Π., στερεότυπα, προσδοκίες των εκπαιδευτικών, διαφορετικά Α.Π., εγχειρίδια)*
- ◆ Λειτουργία σχολείου – ανάγκες αγοράς – αναπαραγωγή κοινωνικής δομής
- ◆ Οι μαρξίστριες φεμινίστριες καταγγέλλουν:
- ◆ Την ηγεμονία όχι μόνο μιας κοινωνικής τάξης αλλά και ενός φύλου (αναδιατύπωση της θεωρίας)

- ◆ Η εκπαίδευση αναπαράγει την κυρίαρχη ιδεολογία που είναι ανδρική
- ◆ (Deem, Arnot κ.ά.) υποστηρίζουν:
- ◆ Οι γυναίκες στην κοινωνία και στο σχολείο αποτελούν μια ομάδα καταπιεσμένων (δομές)

Βασικοί στόχοι των ερευνών τους:

- ◆ Η ανάλυση - ιστορικά της επίσημης ιδεολογίας για την εκπαίδευση των γυναικών
- ◆ Η ανάλυση της σχέσης: γυναικεία εκπαίδευση – μισθωτή εργασία

Ερωτήματα που τέθηκαν:

- ◆ Μπορεί να εφαρμοστεί η μαρξιστική θεωρία στο Φεμινισμό;
- ◆ Ο Μαρξ αναφέρεται στην καταπίεση μιας τάξης – όχι ενός φύλου

Εισαγωγή του όρου της πατριαρχίας προκειμένου να επιλυθεί το ζήτημα

- ◆ Σε ένα πλαίσιο ταξικής διαστρωμάτωσης και διαφοροποίησης από κοινωνική τάξη σε κοινωνική τάξη

Ποιος ήταν ο λόγος της εισαγωγής του όρου της πατριαρχίας;

- ◆ Η πατριαρχία έπαιξε ένα πολύ σημαντικό ρόλο στον καπιταλισμό (ΚΕΡΔΟΣ – ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗ ΓΥΝΑΙΚΩΝ)
- ◆ Με την εισαγωγή του όρου της πατριαρχίας οι φεμινίστριες αναγνωρίζουν την επικυριαρχία ενός φύλου στις κοινωνικές τάξεις

- ◆ Οι πατριαρχικές μορφές ελέγχου προϋπήρξαν του καπιταλισμού
- ◆ Η οικονομική και κοινωνική καταπίεση των γυναικών αποτέλεσε απαραίτητο στοιχείο της καπιταλιστικής οργάνωσης
- ◆ Έτσι οι πατριαρχικές σχέσεις στην καπιταλιστική οικονομία έχουν μία ματεριαλιστική βάση:
 1. Διαχωρισμός οικογένειας – παραγωγής
 2. Οικονομική εξάρτηση των γυναικών από τους άνδρες

Η ΔΡΑΣΗ (Μαρξίστριες φεμινίστριες)

- ◆ **ΔΕΝ** προτείνουν λύσεις που θα μπορούσαν να βελτιώσουν τη θέση των γυναικών στο σχολείο και την κοινωνία
- ◆ Η εκπαίδευση δεν αλλάζει ΑΝ δεν αλλάξουν οι δομές
- ◆ Στόχος η ανατροπή της ταξικής καταπίεσης

ΚΡΙΤΙΚΗ

Η κοινωνία με τη δομή της και το **σχολείο** διαμορφώνουν άτομα – υποχρεωτικά – παθητικά (οικονομικός ντετερμινισμός)

Αντιδράσεις, δράσεις, αντιστάσεις;

Ατομική δράση;

ΡΙΖΟΣΠΑΣΤΙΚΟΣ ΦΕΜΙΝΙΣΜΟΣ

- ◆ Λέξη κλειδί: **πατριαρχία**
- ◆ Rich (1976): «κοινωνικό, πολιτικό σύστημα στο οποίο οι άνδρες, είτε με τη δύναμη, είτε με την πίεση, την παράδοση, τους νόμους, την εκπαίδευση, την εργασία, καθορίζουν το ρόλο των γυναικών – υποταγή στους άνδρες»
- ◆ Η πατριαρχία ορίζεται ως η καθολική καταπίεση των γυναικών από τους άνδρες
 - Η πατριαρχία στις νεότερες κοινωνίες
- ◆ Ο κοινωνικός έλεγχος των γυναικών δεν επιτυγχάνεται με τη βία, αλλά με τη χειραγώγησή τους και την κοινωνικοποίησή τους στα στερεότυπα του φύλου τους ώστε να ΣΥΝΑΙΝΟΥΝ στη μειονεκτική τους θέση

ΘΕΣΕΙΣ ΤΩΝ ΡΙΖΟΣΠΑΣΤΡΙΩΝ ΦΕΜΙΝΙΣΤΡΙΩΝ

- ◆ Οι άνδρες λειτουργούν ιστορικά ως καταπιεστές των γυναικών
- ◆ Η ανδρική ψυχολογία κατασκευάζει τη γυναικεία με τέτοιο τρόπο ώστε οι γυναίκες να αισθάνονται κατώτερες
- ◆ Η συγκεκριμένη ψυχολογική παρανόηση απλώνεται στην πολιτισμική σφαίρα.
- ◆ Η κοινωνικοποίηση των γυναικών συμβάλλει στην αποδοχή της κατωτερότητας τους
- ◆ Οι άνδρες καθορίζουν το ρόλο των γυναικών (πίεση, νόμοι, εκπαίδευση)

- ◆ Το φαινόμενο της πατριαρχίας είναι καθολικό σε όλες τις εκδηλώσεις της ζωής
- ◆ Οι άνδρες είναι ο εχθρός, συνεπώς υποστηρίζουν ότι:
- ◆ Η δράση πρέπει να αρχίσει από τον ιδιωτικό χώρο – ρήξη με τους άνδρες
- ◆ Να υπάρξει αγώνας για να αλλάξει η ανδρική ψυχολογία
- ◆ Οι γυναίκες δεν χρειάζονται μια συλλογική αλλά μία ατομική εξέγερση
- ◆ Απόρριψη ετεροφυλοφιλίας

ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

- ◆ Spender (1980) "*Learning to lose*": Το σχολείο είναι χώρος αναπαραγωγής της πατριαρχίας
- ◆ Τα μοντέλα εκπαίδευσης διαμορφώθηκαν από λευκούς άνδρες
- ◆ Σεξισμός στην εκπαιδευτική διαδικασία
- ◆ Επιπτώσεις του κρυφού Α.Π. – διατήρηση καταπίεσης
- ◆ Η σχολική γνώση είναι καταπιεστική για τις γυναίκες εφόσον είναι δημιούργημα των ανδρών

◆ Προτείνουν:

- Νέα γνώση από γυναίκες για γυναίκες όπου το επίκεντρο θα αποτελούν οι ίδιες
(διαδικασία παραγωγής θεωρητικής γνώσης μέσα από τις εμπειρίες των γυναικών)
- Έκφραση αυτής της γνώσης μέσα από ειδικά μαθήματα (π.χ. μαθήματα γυναικείων σπουδών – ο όρος αντικαθίσταται τη δεκαετία του 90' με τον όρο σπουδές φύλου)

ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΙΚΟΤΗΤΑ στην επιστήμη

ΚΡΙΤΙΚΗ

Θεωρείται η λιγότερο καθαρά διατυπωμένη
Φεμινιστική θεωρία για τις γυναίκες
Με στόχους κύρια περιγραφικούς και όχι
ερμηνευτικούς
Αίτια – ρίζες – πατριαρχίας;

ΘΕΜΑ ΓΙΑ ΣΥΖΗΤΗΣΗ

Πιστεύετε ότι η Ελληνική κοινωνία είναι σήμερα πατριαρχική; Να δώσετε παραδείγματα από τις προσωπικές σας εμπειρίες

Να επιλέξετε ένα σημείο από τις φεμινιστικές θεωρίες το οποίο πιστεύετε ότι μπορεί να σας φανεί χρήσιμο στο έργο σας ως μελλοντικών εκπαιδευτικών